

فصل پانزدهم: مرجع (کتاب‌شناسی، فرهنگ‌نامه، اطلس)

۸۲۳. آینه آثار: فهرست آثار و معرفی کتاب‌های منتشر شده حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، مرکز تحقیقات حج، ۱۳۸۷، ۲۲۳ص، رقعی.

به معرفی آثار مرکز تحقیقات حج به کمک نشر مشعر می‌پردازد.

این آثار درباره حج و ویژگی‌های گوناگون فقهی، تاریخی، عرفانی، سیاسی و اجتماعی آن و عتبات عالیات سامان یافته که همراه با چکیده و اطلاعات مأخذشناختی کتاب‌ها عرضه شده‌اند. کتاب یازده فصل دارد: قرآن و تفسیر؛ آداب، اخلاق، اسرار و معارف حج؛ احکام و مناسک؛ اعتقادات؛ آثار تاریخی؛ ادعیه و زیارات؛ سفرنامه‌ها و خاطرات؛ حج در آینه شعر و ادب؛ نشریات امور اجرایی حج؛ آثار متفرقه؛ کتب و نشریات به زبانهای خارجی.

ویرایش جدیدی از این کتاب در سال ۱۳۹۲ش با همین عنوان منتشر شده است.

۸۲۴. آینه آثار: معرفی آثار منتشر شده در پژوهشکده حج و زیارت تا پایان سال ۱۳۹۵ ه.ش.، اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۵، ۴۰۰ ص، رقی.

این کتاب، گزارشی از اطلاعات کتاب‌شناختی آثاری

است که توسط پژوهشکده حج و زیارت از ابتدای تأسیس تا پایان سال ۱۳۹۵ شمسی منتشر کرده. در این گزار، حدود نهصد عنوان کتاب در قالب فصول (موضوعات) بیست‌گانه معرفی شده‌اند. همچنین به همراه اطلاعات مأخذشناسی آثار، معرفی کوتاه از مباحث هر کتاب نیز آمده است. ویرایش جدید این کتاب که شامل اطلاعات آثار منتشر شده تا بهار ۱۳۹۷ شمسی است، در تابستان ۱۳۹۷ تهیه و منتشر شد.

۸۲۵. اطلس اماکن مکه مکرمه و مدینه منوره، معاونت آموزش و تحقیقات بعثه، ۱۳۸۲، ۴۲ ص، خستی.

به معرفی اماکن مکه و مدینه همراه با تصاویر، نمودار و

نقشه‌های قدیمی و جدید می‌پردازد. مؤلف تصاویر و نقشه‌های شهر مکه و مدینه، مسجد الحرام و مسجد النبی، کعبه معظمه و دیگر اماکن و مناطق را همراه با توضیحات در چند فصل تنظیم کرده و حتی نقشه‌های مراحل توسعه آنها را آورده است.

۸۲۶. اطلس مدینه منوره، محمد ابراهیم بن شوقی مکی، ترجمه پرویز اذکایی، ۱۳۷۵، ۴۶ ص، رحلی.

به معرفی اماکن و مناطق جغرافیایی شهر مدینه می‌پردازد. مؤلف در این اطلس، عنوان‌های زیر را با شرحی کوتاه، همراه با نقشه‌های آورده است: مکان‌شناسی، آب و هوا، خاک‌شناسی،

زمین شهری، وضع طبیعی، زمین شناسی، املاک وقفی، کوی های مدینه، مدینه و مناطق آن، رشد جمعیت، نمودار جمعیت، تراکم جمعیت، رشد عمرانی مدینه منوره، توسعه مدنی مدینه منوره، بازارها، مکان های بارز اسلامی در مدینه، صنعت ها و پیشه ها و رشد منطقه مرکزی.

۸۲۷. دانشنامه حج و حرمین شریفین، حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت؛ پژوهشکده حج و زیارت، ۱۳۹۲، ۶ جلد، وزیری.

این دانشنامه یکی از پروژه های مهم پژوهشکده حج و زیارت است که از سال ۱۳۸۷ پژوهشگران و نویسندگان و متخصصانی فراوان در رشته های مختلف علوم انسانی و دینی، مجدانه کار تألیف مقالات آن را بر عهده دارند. در تابستان ۱۳۹۲، پنج جلد نخست آن شامل ۷۰۰ مدخل منتشر شد. همچنین جلد ششم در تابستان ۱۳۹۵، جلد هفتم آن در تابستان ۱۳۹۶ و جلد هشتم در پاییز ۱۳۹۷ منتشر شد. پیش بینی می شود مجموع مجلدات این دانشنامه ۱۲ جلد بشود.

۸۲۸. فرهنگ اصطلاحات حج و عمره (راهنمای زائران سرزمین وحی)، مسعود فکری، با همکاری سید احمد علائی، ۱۳۹۳، ۲۷۸ص، وزیری.

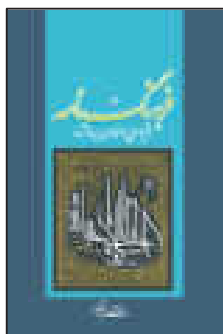
زائران بیت الله الحرام اغلب در کتاب ها، نرم افزارها و آموزشهای حضوری، با اصطلاحات و تعبیری مواجه می شوند که نیازمند شناخت معنا و کاربرد آن هستند. انبوهی از اصطلاحات فقهی، تاریخی، جغرافیایی و اخلاقی-معنوی در عرصه حج، ذهن و اندیشه زائران را به خود مشغول می دارد که ناگزیر از آشنایی اجمالی با آن هستند. از اینرو نویسندگان در این کتاب برآن شده اند تا مجموعه ای

از این اصطلاحات را گردآوری کرده و با توضیح مختصری، نیاز حجاج و عمره گزاران را برآورده سازند.

۸۲۹. فرهنگ اعلام جغرافیایی - تاریخی، در حدیث و سیره نبوی، محمد محمد حسن شراب، حمیدرضا شیخی، تحقیق: محمدرضا نعمتی، ۱۳۸۶، ۴۳۵ص، وزیری.

محققان و پژوهشگران در حدیث و سیره نبوی ﷺ گاهی اعلامی تاریخی یا جغرافیایی می‌یابند که از معنا و مفهوم آنها آگاهی کامل ندارند. از این رو، نویسندگان و محققانی، با تلاش فراوان، از نزدیک به شناسایی و بررسی موقعیتها و مکانهای تاریخی و جغرافیایی می‌پردازند تا راه پژوهش را برای دیگر طالبان و پژوهشگران هموار سازند. کتاب با پی بردن به اهمیت این موضوع، این نیاز را بر می‌آورد.

۸۳۰. فرهنگ‌نامه مرثیه‌سرایی و عزاداری سید الشهداء عليه السلام، محمد محمدی ری شهری، ۱۳۸۶، ۱۱۱ص، رقی.

این فرهنگ‌نامه، بخشی از دانشنامه امام حسین عليه السلام است که به دلیل نیاز به آن، مستقل نیز فراهم شده است. فصل اول این کتاب «مرثیه‌سرایی و عزاداری برای سید الشهداء عليه السلام در سخن و سیره اهل بیت عليهم السلام نام دارد که به مرثیه‌سرایان آن حضرت پیش از واقعه کربلا و نخستین مرثیه‌سرایان، پس از این واقعه اشاره می‌کند. فصل دوم فلسفه عزاداری را برای امام حسین عليه السلام تبیین کرده و فصل سوم (گسترده‌ترین فصل کتاب) به آسیب‌شناسی فرهنگ عاشورا پرداخته است. تحریف هدف عزاداری سید الشهداء، استناد به منابع غیر معتبر در مرثیه‌سرایی، گزارش‌های ذلت‌بار از واقعه کربلا، غلو درباره اهل بیت، دروغ در مرثیه‌سرایی و بدعت

فصل پانزدهم: مرجع (کتاب شناسی، فرهنگ نامه، اطلس) ۳۵۱

در نحوه عزاداری، از مهم ترین آسیب های مرثیه سرایی و عزاداری، شمرده شده اند. فصل چهارم ویژگی های مجالس عزاداری هدف مند را توضیح می دهد و آخرین فصل، کتاب شناسی تاریخ عاشورا و عزاداری را عرضه می کند.

۸۳۱. قاموس الحرمین الشریفین، محمدرضا نعمتی،
۱۴۱۸ ق، ۲۹۱ ص، رقی.

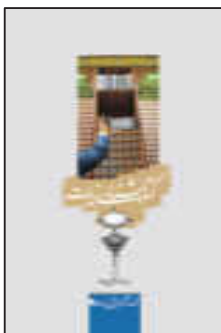
به شرح و توضیح اعمال و مناسک و اماکن واقع در مدینه و مکه می پردازد. هدف نویسنده عرضه برخی از اطلاعات درباره سفر حج است. اصطلاحات و نام ها به ترتیب الفبا همراه با توضیحی درباره هر یک از آنها آمده است. فهرست آیات، روایات، منابع و موضوعات نیز در پایان کتاب دیده می شود.

۸۳۲. کتاب شناسی حج و زیارت: معرفی کتاب های منتشره
در ایران (۱۳۵۸-۱۳۸۸ ش)، اباذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۰،
۱۰۱۹ ص، وزیری.

گزارشی از کتاب های حج و زیارت بین سال های ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ شمسی است. کل کتاب های معرفی شده در این کتابشناسی حدود ۲۲۰۰ عنوان است. از این تعداد ۱۴۰۰ عنوان درباره موضوعات مرتبط با حج و حدود ۸۰۰ عنوان در موضوع زیارت است. بر اساس اطلاعات این کتاب، کتاب هایی که درباره حج و ابعاد آن منتشر شده اند، ۱۹۵ عنوان در حوزه تاریخ و جغرافیای حج، ۲۷۰ عنوان درباره سفرنامه و خاطرات حج، ۳۴۳ عنوان در حوزه عرفان، اخلاق و کلام حج، ۶۷ عنوان آثار قرآنی و حدیثی درباره حج، ۱۰۰ عنوان آثار ادبی و هنری درباره حج، ۳۹۰ عنوان فقه و مناسک حج، ۵۰ عنوان مباحث سیاسی - اجتماعی حج، ۱۹ عنوان بهداشت و پزشکی

حج، ۵۰ عنوان مدیریت و برنامه‌ریزی حج و ۲۵ عنوان اثر مرجع در زمینه حج تالیف و منتشر شده‌اند.

۸۳۳. کتاب‌شناسی زیارت: کتاب‌شناسی زیارت، مزار...
رضا باقریان موحد، ۱۳۸۷، ۴۰۰ص، رقعی.

گزارشی از مهمترین کتابها درباره زیارت به فارسی یا عربی، نوشته یا ترجمه شده چاپ یا پخش شده در ایران عرضه می‌کند. گردآورنده در بخش اول یک صد کتاب مهم درباره زیارت و مزار و زیارت‌گاه و موضوعات مرتبط برگزیده و به صورت توصیفی گزارش کرده است. بخش دوم با عنوان «کتاب‌شناسی غیر توصیفی زیارت» اطلاعات مأخذشناختی ۵۶۲ اثر را آورده است. بخش سوم با عنوان «نسخه‌شناسی زیارت» به تعریف برخی از نسخه‌های خطی درباره زیارت می‌پردازد. آثاری که در این کتاب‌شناسی آمده، حداکثر تا ۱۳۸۶ شمسی چاپ شده‌اند.

۸۳۴. کتاب‌شناسی عدم تحریف قرآن، کاظم استادی،
۱۳۹۵، ۲۷۶ص، وزیری.

این کتاب، گزارشی از منابع و آثار منتشر شده در موضوع "عدم تحریف قرآن" تا سال ۱۳۹۱ شمسی است. در این کتاب‌شناسی، اطلاعات مأخذشناسی بیش از ۵۰۰ اثر در این موضوع آمده است. آثار معرفی شده در این کتاب‌شناسی شامل کتاب، مقاله و پایان نامه هستند.

۸۳۵. کتاب‌شناسی کاظمین: فهرستواره آثار منتشر شده
درباره امام کاظم و امام جواد (علیهما السلام)، اباذر
نصراصفهانی، ۱۳۹۴، ۲۱۲ص، رقعی.

فصل پانزدهم: مرجع (کتاب شناسی، فرهنگ نامه، اطلس) ۳۵۳

این کتاب شناسی، گزارشی از آثار و منابع منتشره، اعم از کتاب‌ها، مقاله‌ها و پایان‌نامه‌های حوزوی - دانشگاهی درباره امام کاظم و امام جواد علیهما السلام است. همچنین به جهت اهمیت شهر «کاظمین»، که حرم این دو امام معصوم در آن واقع است و از همین رو به این نام مشهور شده است، نوشته‌هایی که درباره این شهر در حوزه‌های تاریخی، جغرافیایی، معماری، مردم‌شناسی، فرهنگی و... منتشر شده نیز معرفی شده‌اند.

۸۳۶. کتابشناسی مخطوطات حج، محمدعلی باقرزاده، ۱۳۹۳، ۸۴۰ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب ۸۶۶ نسخه خطی در حوزه «حج» را شناسایی کرده و اطلاعات آن‌ها را در این کتاب‌شناسی آورده است. پس از هر عنوانی، مباحث کتاب‌شناسی (شامل نام کتاب، مؤلف، موضوع، زبان و محتوای کتاب) و نسخ‌شناسی (شامل نوع خط، کاتب و سال کتابت، جلد و...) به طور تفصیلی آورده شده است.

۸۳۷. کتاب‌شناسی نقد وهابیت: آثار اندیشمندان مسلمان، اباذر نصرافهانی، ۱۳۹۱، ۵۵۶ص، وزیری.

کتاب‌شناسی جامعی از نقدها و ردیه‌های اندیشه‌ورزان مسلمان درباره اندیشه‌ها و عقاید وهابیت است. این نوشته‌ها به صورت کتاب، رساله، پایان‌نامه یا مقاله‌اند. بر پایه بررسی جامع کتابخانه‌ای و اینترنتی محقق تا تابستان ۱۳۹۱ شمسی (شوال ۱۴۳۲ق) دست‌کم ۲۳۸۳ اثر در نقد این فرقه نوشته شده است. از مجموع آثار شناسایی شده، ۱۷۶۳ اثر از نویسندگان شیعی و ۶۲۰ اثر از نویسندگان اهل سنت است. هم‌چنین ۱۱۲۴ کتاب، ۴۴۵ مقاله و ۱۹۴ پایان‌نامه حوزوی و دانشگاهی در آثار شیعیان گزارش شده است.

۸۳۸. کتابنامه حج، محمد حسن بکائی، ۱۳۷۴، ۳۹۲ ص،

رقعی.

به تعریف کتابها و نشریاتی درباره حج به عربی، فارسی و اردو، می‌پردازد که حداکثر تا ۱۳۷۳ شمسی منتشر شده‌اند. فهرست موضوعی این آثار نیز در پایان کتاب آمده است. هر یک از این آثار ذیل یکی از این موضوعات جای گرفته‌اند: احرامنامه؛ احکام حج؛ احکام میقات؛ بهداشت حاجیان؛ پیامهای امام خمینی؛ حجاز مقدس؛ حج خونین؛ حجامه؛ حرمین شریفین؛ دعاها و زیارات حج؛ سفرنامه؛ طوافنامه؛ عمره مفرده؛ قربانی؛ مدینه‌شناسی؛ مکه‌شناسی؛ مناسک حج.

۸۳۹. معجم ماکتب فی الحج و الزیارة والمعالم المشرفة

فی الحجاز، عبدالجبار رفاعی، ۱۳۸۵، ۳۷۶ ص، وزیری.

فهرستی از آثار فارسی و عربی درباره حج و مکه مکرمه و مدینه منوره و اماکن متبرکه و زیارتی حجاز است که اطلاعات (اسم کتاب و نام نویسنده و سال و محل نشر) بیش از ۲۲۰۰ کتاب در آن آمده است.